

Gayriresmi Tarihten Satır Aralarında

Prof. Dr. Gençay Gürsoy

Nazım Hikmet'in yaşlılığı ima eden bir şiiri şöyle başlar: "Müzeyi gezmek iyi, müzelik olmak fena ..." Tarihe merak sarmaya başladığı her farkettiliminde Nazım'ın bu mısralarını anımsarım. Nöropsikiyatri Arşivi yayın yönetmeni sevgili Yeşim Gülşen-Parman, Nöroloji/Nöroradyoloji konusunda anılar/tanıklıklar içerikli bir yazı yazmamı isteyince, yine o mısraları anımsadım. Dergide Prof. Dr. Reha Tolun'un "Nöroradyoloji Tarihçesi" başlıklı yazısını görünce de, "Demek Reha da yola girdi..." diye düşündüm.

Yeşim'le konuştuğumuzda önümde neredeyse iki ay zaman vardı. Hatırlatmak için telefon ettiğinde ise sadece bir iki haftam kaldığını farkettilim. Üstelik araya biri yurtdışı olmak üzere

iki de seyahat sıkıştırma gerekiyordu. Sonuçta içime sinecek enine boyuna bir yazı yazmak yerine, nöroloji/nöroradyolojinin bilinen "resmi tarihi" içinde adı geçenlerden biri olarak, kişisel tarihimin kimi boşluklarını dolduran "gayriresmi" anekdotlarla yetinmeye karar verdim.

Çoğu eski hocanın aksine hekimliği çocukluğumdan beri sevdiğimi ve düşlediğimi söyleyemem. "Hekim" denen insan türü ile ilk kez 4-5 yaşlarında bir orta kulak iltihabı vesilesiyle karşılaştım. Doğuda bir kasabada öğretmen olarak çalışan babam elimden tutup "hükümet tabibi"ne götürmüştü. Acılar içindeydim. Hekim yerinde yoktu. Bir görevli kulüpte olabileceğini söyledi. Bir elim kulağımda bir elim babamın elinde, kulübe gittik. Doktor çardak altında tavla oynuyordu. Babam beni parmaklıkların dışında bırakıp içeri girdi. Ne konuştuklarını tam duyuyordum ama doktorun öfkeli bir sesle "bugün bakmam" gibi birşeyler söylediğini duyduğumu anımsıyorum. Sonrası yavaşlatılmış bir film şeridi gibi hala gözümün önünde: Babam bir iskemleyi kapıp tavla masasına indirmek üzereyken araya girenler tarafından sakinleştiriliyor, doktor söylenerek masadan kalkıyor ve üçümüz hükümet tabipliğinin yolunu tutuyoruz. Sonrası malum; babamın kucağında, öfkeli bir doktor tarafından kulak zarım deliniyor ve tarife sığmaz acılarım anında yok oluyor. Babam gözümde bir kahrman, doktor ise mucize yaratan kötü bir büyücü. Hekimlik mesleğiyle ilk böyle tanıştım.

Çocukluğum boyunca meslek seçme diye bir derdim hiç olmadı. Ortaokul ve liseyi Kars'ta okudum. Kars o zamanlar siyasi sürgün yerlerinden biriydi. Daha çok sol eğilimli, arada bir de "turancı" öğretmenler gelirdi. Batı'da bir lisede felsefe hocasıyken tutuklanıp, bir süre cezaevinde kaldıktan sonra ortaokul öğretmeni olarak Kars'a sürülen bir hocamız vardı. Bize "yurttaşlık bilgisi" dersine gelirdi. Sosyalizm, komünizm, faşizm kavramlarıyla ilk kez onun aracılığıyla karşılaştık. Sonra bir arkadaşımın doktor olan ağabeyisinin kitaplığında Nazım Hikmet'in şiir kitaplarını bulduk ve doğal olarak sosyalist olduk. Edebiyat, resim, siyaset, felsefe, alet keşfetme(!) ve uzak ülkelere seyahat gibi, tek bir meslekte yanyana gelebilecek bir sürü ilgi alanım vardı. Lise son sınıfta, o zamanki Güzel Sanatlar Akademisi'nde mimarlık okuyan biriyle tanıştım. İstanbul'da deniz kıyısında bir okul, resim, heykel, mimari çizim atölyeleri bana çok çekici gelmişti. Tıp okumak hiç aklımda yoktu.

1956'da liseyi birincilikle bitirip başlamasından iki ay kadar önce, Doğu Ekspresi'nin üçüncü mevkii tahta sıralarında üç gün üç gece yolculuk ederek Haydarpaşa'ya vardım. Denizi ilk defa görüyordum. Sıcak ve nemli hava, İdosta sallananıp duran vapur, Karaköy iskelesindeki insan kalabalığı tam bir düş kırıklığı yarattı. Cebimde beni sınavlara kadar zar zor idare edebilecek bir para vardı. Bilmediğim bu koca kentte barınmam, sınav kazanıp bir fakülteye yerleşmem olacak iş değildi. Birkaç gün Karaköy'de sefil bir otelde kaldıktan sonra, daha önce tanıştığım Güzel Sanatlar Akademisi öğrencilerinin kaldığı Ortaköy'deki bekar evine yerleştim. Bakımsız bir apartmanın üç odalı çatı katında beş kişi kalıyorduk. Odalardan en büyüğü mimari çizim masalarıyla donatılmıştı. Tipik öğrenci evi dağınıklığına karşın yine de bir düzen vardı. Az çok resim ve çizim yeteneğimin olduğu deneyimli arkadaşlar tarafından kabul edildi ve ben Akademinin mimarlık bölümü sınavlarına hazırlanmaya başladım. O yıllarda İstanbul'da üç üniversite vardı: İstanbul Üniversitesi, Teknik Üniversite ve Güzel Sanatlar Akademisi. Herbirinin sınavı ayrı yapılırdı. Deneyimli arkadaşlar mimari sınavlarını kazanacağıma beni iyice inandırdıkları için başka fakülte sınavlarına girmeyi düşünmüyordum. Moralim düzelmişti ama babamın göndereceği para ile nasıl geçineceğimi bilmiyordum. Arkadaşlar onun da çaresini buldular. Okul o kadar sıkı değildi, hem çalışıp hem akademiye devam edebilirdim.

Hala öyle mi bilmiyorum; o zamanlar sınavlara girebilmek için lise diploması yanında Taksim'deki Verem Savaş Dispanseri'nden sağlam raporun almak gerekiyordu. Şiirlerden, öykülerden, edebiyat dedikodularından İstanbul'u az çok biliyordum. Ortaköy'den geçen Bebek-Beyazıt tramvayıyla Dolmabahçe'ye, oradan yürüyerek Taksim'e geldim. Verem Savaş Dispanseri'nde bir form doldurup mikrofilm kuyruğuna girdim. Kuyruk çabuk ilerliyordu. Sıra bana gelince doktor biraz beklemem gerektiğini söyledi. Fazla bekletmeden beni muayene odasına aldılar. Doktor saçları hafif kırılmış yakışıklı bir adamdı. Bana çok sıcak davrandı. Evet, kısaca iki taraflı "sulu zatülcenp" (plörezi) olmuştum. Sıvı iki taraflı meme hizasına kadar yükselmiş. Son zamanlardaki hafif kesik öksürük, halsizlik, gece terlemelerini doktor sordukça farkediyordum. Ya İstanbul'da bir sanatoryuma yatacak ya da ailemin yanına Kars'a dönüp orada tedavi olacaktım. Doktorun tavsiyesi ikinci seçenektir. Sınavları şimdilik unutmam gerekiyordu.

Bir ay önce sonsuz bir heyecan ve hevesle geldiğim İstanbul'u, Haydarpaşa'dan bir akşam saati kalkan Doğu Ekspresi ile, "tariffsiz kederler içinde" terk ediyordum. Kars'a her anlamda düş kırıklığına uğramış, belki de üniversite okuma şansını bütünüyle yitirmiş, yenilmiş bir genç adam olarak dönüyordum. Üç aylık sıkı bir tedavinin arkasından aileye yük olmamak için banka memurluğu, yedek öğretmenlik gibi geçici işlerde çalışıyor, müzik dinliyor ve okuyordum. Ortaokul ve lise döneminde edindiğim romantik sol siyasal eğilimlerim geliyordu. Lisede çok da ilgimi çekmeyen siyasi tarih ve o dönemde sosyalizmle ilgili elime geçirebildiğim ne varsa büyük bir titizlikle okuyordum. Sanat, edebiyat, felsefe geçmiş yaşamımın ana ekseniyken, yavaş yavaş siyasi eğilimlerimi besleyen yan ilgiler haline dönüşüyordu. Geleceğe dair tasavvurlarım, beklentilerim gerçekliğin acımasız süzgecinden geçerek hızla sadeleşiyordu: Ya bu küçük kentte bir "küçük memur" olarak kalacaktım ya da hayatta kalmamı az çok garanti altına alabileceğim ve siyasi eğilimlerimi geliştirebileceğim sağlam bir meslek sahibi olmak için yeniden yola koyulacaktım. Üniversite giriş sınavlarına iki ay kala kararım kesinleşti: Tıp okuyacaktım.

Ben üniversiteye başladığımda (1957) henüz İstanbul Tıp Fakültesi ikiye bölünmemişti. Temel Bilimler derslerini Fen Fakültesi'nde, klinik öncesi derslerini merkez binada, klinik derslerini Cerrahpaşa ve Çapa'da, ders dışı saatleri ise kantinde ve Çınaraltı'nda olmak üzere hayli gezgin bir öğrencilik dönemi geçirdiğimiz için, mekansal bir aidiyetimiz yoktu. Öğrencilik yılları Demokrat Parti'nin muhalefete karşı gemi azya aldığı döneme rastlıyordu. Öğrenci gençlik hızla politize oluyordu. "Tıp Fakültesi Talebe Cemiyeti", Demokrat Parti'ye karşı o dönemin ölçüleri içinde mücadele eden önde gelen öğrenci örgütlerinden biriydi. Benim de içinde yer aldığım "Devrim Grubu" cemiyetin yönetimindeydi. 1960 Mart ve Nisan ayları boyunca öğrenci hareketleri alabildiğine yaygınlaşmıştı. Cemiyetin Genel Kurulu sırasında, başında Adnan Menderes'in polis şefi olarak tanınan, ünlü komiser Bumin Yamanoğlu'nun bana okkalı bir yumruk atması üzerine olaylar çıkmıştı. Tam o günlerde apandisit ameliyatı geçirmiştim. Olay kulaktan kulağa abartılarak yayılmış, sonunda "bir tıp fakültesi öğrencisi öldürüldü"ye kadar varmıştı. İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Siddık Sami Öner polislerce tartaklanmış, yerlerde sürüklenmişti.

Birkaç gün sonra (28 Nisan 1960), benim de aralarında olduğum binlerce öğrenci İstanbul Üniversitesi'nin bahçesinde toplanmış ve hükümet istifa edinceye kadar bahçeyi terketmemek üzere eyleme başlamıştı. Ankara'da yüzlerce öğrencinin öldürüldüğü, hatta cesetlerinin o zamanlar bir kamu kuruluşu olan "Et-Balık Kurumu'nun tesislerinde yok edildiği" benzeri akıl almaz dedikodular kulaktan kulağa yayılıyor, bahçede biriken öğrenci kitlesi, korku ve öfke karmaşası duygular içinde giderek taşkınlaşıyordu. Akşama doğru çözümler başladı ve birçok öğrenci sessizce bahçeyi terketti. Ama yine de yüzlercesi içerdedeydi. Gece geç saatte askeri birlikler geldi ve etrafımızı dikenli tel örgülerle çevirdi. Sıkıyönetim Komutanının yarı tehdit yarı nasihat karışığı konuşması da sonucu değiştirmede. Sonunda hepimizi askeri kamyonlara (GMC yani "cemse"lere) doldurarak bahçeden çıkardılar.

Öğrencilerle dolu cemseler gece yarısı Beyazıt, Laleli, Aksaray, Şehremini boyunca gidiyor, bizler devrimci (!) şarkılar ve zamana uydurulmuş trajikomik marşlar söylüyorduk: "Olur mu böyle olur mu, kardeş kardeşi vurur mu?"... Kamyonu konvoyu Davutpaşa Kışlası'na girince biraz ürkmüş ama subayların yumuşak tavırlarını görünce rahatlamıştık. Kumanya ve asker sigarası dağıtılınca romantik devrimci fantazilerimizin önü alınmaz olmuştu. Kız arkadaşlarımız geceyi geçirmek üzere revire götürüldü. Erkekler bahçede ve er ranzalarında sabahladı. Ertesi sabah küçük gruplar halinde kışladan kaçmamıza göz yumulacağı söylenince iyice rahatlamıştık. Bütün bunların yarı mizansen olduğunu çok sonra farkedecektik... Sosyalist kurama tam uymasa da 27 Mayıs askeri darbesini sevinçle karşıladık.

1963'te tıbbın bana en estetik görünen nöroloji alanında uzmanlaşmayı aklıma koyarak mezun oldum. Birincii tercihimi Çapa idi. Askerlik ve mecburi hizmetten sonra 1966'da Çapa'daki Nöroloji Kürsüsü'nde (Anabilim Dalı) asistanlığa başladığımda Cerrahpaşa ve İstanbul Tıp Fakültesi ayrılmıştı. Bu bölünmede İstanbul Tıp Fakültesi kimliğini hangi fakültenin devam ettireceği konusu uzun tartışmalara yol açmış ve miras sonunda Çapa'ya kalmıştı. Bu yüzden eski kuşak hocalarımız bugün bile, kazara "Çapa Tıp Fakültesi" dendiği zaman hemen "İstanbul Tıp Fakültesi" diye düzeltirler.

Asistanlığa girişte başka aday yoktu ama yine de Edip Hoca'nın kılı kırk yaran yazılı ve sözlü sınav ve mülakatının süzgecinden geçerek kabul edildim. Çapa Nöroloji Kürsüsü şimdiki psikiyatri binasında, girişin sağında kalan küçük bir bölüme biraz "sığıntı konuk" gibi yerleşmişti. Kürsü Başkanı Prof. Dr. Kenan Tükel, eski "büyük hoca" tipi ile Batılı modern akademisyen arası bir kimliğe sahipti. Her iki rolü de başarıyla oynardı. Kuyruk asistanı olarak ona doğrudan hitap etmez, hatta göz teması kurmazdı. Hasta takdimi sırasındaki zorunlu beraberliğimizde bile beni muhatap almaz Edip Hoca'ya dönüp, "Ne diyor?" diye sorardı.

Bu katı hiyerarşi bir iki yıl içinde gevşedi ve Çapa Nöroloji, insan ilişkileri bakımından örneği az bulunur bir demokratik olgunluk düzeyine ulaştı. Bu dönüşümün mimarı, o sıralarda genç ve parlak bir doçent olan Edip Aktin'di. Alabildiğine titiz, kuşkucu ve mesafeli haliyle önceleri fazla ilgimi çekmezdi. Başlangıçta değerini tam ölçemediğim ama zaman içinde adeta farkına varmadan benim için bir tür yaşam rehberi ve ahlak

kuralları dizgesi haline gelen nice özelliğini farkettim: Dürüstlük, bilimsel titizlik, insan saygısı ve derin bir adalet duygusu. Ama bütün bunların ötesinde benim onda meftun olduğum şey, yaşamın verili sınırlarına bir ermiş alçakgönüllüğü ile teslim olmanın alaycı hüznüdür.

Üç askeri darbeyi bu fakültede, önce öğrenci (27 Mayıs 1960), sonra uzman (12 Mart 1971) ve nihayet doçent/profesör (12 Eylül 1980) iken yaşadım. 27 Mayıs'ı hazırlayan öğrenci hareketleri içinde genç bir sosyalist olarak yer aldım ve 27 Mayıs'ı alkışlarla karşıladım. Birçok hocamızın hiçbir yasal gerekçe gösterilmeden üniversiteden uzaklaştırılmalarına (147'likler) üzülüm, Yassıada mahkemelerinde kafam karıştı. Başbakan ve iki bakanın idam edilmeleri karşısında dehşete düştüm ama "ihtilallerde böyle şeyler olur" diye kendimi teselli ettim. 1962'de Türkiye İşçi Partisi'ne (TİP) girdim. 27 Mayıs'ın, hem de en kalıcısından bir askeri darbe olduğunu ve askeri vesayet rejiminin yasal altyapısını yerleştirdiğini nice sonra kavradım. 1965 seçimlerinde TİP 15 milletvekiliyle meclise girdi. Türkiye değişiyordu.

1967'de asistanken yurtdışına gittim. Daha doğrusu kliniğin en hayati ihtiyacı olan nöroradyoloji konusunda birşeyler öğrenmek üzere, Edip Hoca'nın teşviki, Kenan Hoca'nın bulunduğu burs olanaklarıyla alelacele Norveç'e gönderildim. O sıralarda Edip Hoca'nın öncülüğünde "ekstrakranial damar hastalıkları" üzerine, başlıca ABD'de başlayan yayınlara paralel vakaları incelemek üzere, Kardiyoloji'den Güngör Ertem, Kemalettin Büyüköztürk, Göz Kliniği'nden Ünal Bengisu'dan oluşan bir ekip kurmuştuk. Ancak doğru dürüst anjiyografi yapabilecek ne bilgi birikimi ne de teknik donanımımız vardı.

Radyoloji Kliniği'ndeki "manuel seriografi" aletiyle binbir güçlükte, o koşullara göre hiç de fena olmayan anjiyografik görüntüler elde ederdik. Güngör Ertem, ABD'den femoral kateterizasyonla "aortografi" yapma konusunda bir miktar deneyimle dönmüştü. Yanlış anımsamıyorsa femoral artere "cut-down" ile kalın ve sert bir teflon kateter yerleştirilirdi, skopi altında "arcus aorta"ya ulaşılırdı. Oraya kadar bir saatlik çıkmazsa, bizim "yarı otomatik enjektör" tabir ettiğimiz, kuyu pompasına benzer bir aygıt yardımıyla, yaradana sığıp bilek gücüyle aorta içine 50-80 ml. kontrast madde enjekte edilir ve yerli göğü inleten "çek!" komutlarıyla bir iki film çekilirdi. Şans yaver gider de denk gelirse aortayı ve ondan çıkan "ekstrakranial" arterleri görürdük. Gersi ünlü uluslararası dergilerden edindiğimiz bilgilere dayanan yorumlarımızı kalırdı. Günahı yazanların boynuna.

Olağanüstü gayretlerle incelediğimiz vakaları, Edip Hoca'nın kılı kırk yaran titizliği ile yerli ve yabancı dergilerde yayınlardık. Bir süre sonra bu tür vakalara uygulanan "endarterektomi" girişimleri yayınlanmaya başlandı. Endikasyon alanı genişledikçe genişliyordu. Bu arada doğal olarak bizim ekibe bir de damar cerrahı eklendi: Alaaddin Vardar. Uluslararası yayınlardaki kriterlere uyan vakalarımızdan bazılarında cerrahi girişim uygulandı. Yararlananlar oldu, hiç yoktan kaybettiklerimiz oldu. Aradan yeteri kadar zaman geçip sonuçlar toplu halde değerlendirildikçe, kavramlar, tanımlamalar, yorumlar, endikasyonlar doğal olarak değişti. Geriye gözünü budaktan esirgemeyen bu zanaatın, masonik kapalı devreleri içinde sessizce makyajlanıp görücüye çıkarılan şanlı tarihi kaldı.

Oslo Tıp Fakültesi Rikshospitalet ve Ullevolsykehus Nöroradyoloji bölümlerinde çalışmaya başlarken ilkel koşullarda elde ettiğim tecrübenin çok yararını gördüm. El becerisi konusunda hiç güçlük çekmedim. İskandinav ülkelerinde nöroradyoloji, o zamanlar da bugünkü gibi radyologların tekelindeydi. Radyoloji tekniği ile ilgili işleri zaten iyi yetişmiş teknisyenler yapardı. İş yorumlamaya ve klinikle ilişkilendirmeye gelince benim bir iki yıllık nöroloji deneyimim bile büyük fark yarattı.

1968 öğrenci olaylarını, Oslo Tıp Fakültesi'nde Nöroradyoloji'de çalışırken yaşadım. Dünya devriminin eli kulağında olduğu hayaline kapıldım. Varşova Paketi orduları Çekoslovakya'yı işgal ettiğinde Prag'daydım. Kafam iyice karışıyor, sosyalizm adına yapılanları bir türlü yerli yerine koyamıyordum. 1969'da Türkiye'ye döndüğümde ülke kaynıyordu. İşçi, öğrenci, memur eylemleri, TİP'te ve sol harekette birbirini ardi sıra bölünmeler, fraksiyon kavgaları gırla gidiyordu. ÜNAS (Üniversite Asistanları Sendikası) başkanlığı yaptığım dönemde öğrenci ve memur temsilcileriyle birlikte, yönetime katılma konusunda İstanbul Üniversitesi Senatosu ile pazarlık ediyor, bir taraftan da Çapa Nöroloji'de nöroradyoloji ünitesi kurmaya çalışıyor, Oslo'da iki yıllık

Tarihten From History

eğitimle kateter anjiyografiyi başlatıyorduk. Ama seriograf yok, kateter yok, inceleme yapacak yer yoktu.

Derken 12 Mart askeri darbesi, “Balyoz Hareketi” ve onu izleyen karanlık günler. Gözaltılar, ev baskınları, tutuklamalar, kitap yakmalar. Fakülte içinde gerine gerine dolaşan, herkesin görünce önünü iliklediği “sivil savunma amiri” emekli subaylar. Sendikamız kapatılıyor, siyasete paydos. O sırada Avrupa’da ilk bilgisayarlı tomografi (BT) aletleri uygulamaya girmeye başlıyor, nöroradyoloji teknikleri geliyordu. 1971 sonuna doğru yeniden, bu kez biraz da tutuklanmamak için apar topar yurtdışı. İki yılda Norveç standartlarına göre nöroradyoloji eğitimini tamamlamış, henüz çiçeği burnunda bilgisayarlı tomografi (BT) tekniğinin ilk uygulamaları konusunda Glasgow Nörolojik Bilimler Enstitüsü’nde bir süre çalışmış olarak döndüm. Yokluğumda Dr. Reha Tolun kendi kendini eğiterek o koşullarda yapılabilecek nöroradyolojik incelemeleri yapabilecek duruma gelmişti.

1971-1980 arası hepimizin malumu. Kabına sığmayan bir toplum, siyasi cinayetler, gösteriler, baskınlar, tutuklamalar, cenaze törenleri. Henüz soğukkanlı ve nesnel değerlendirmesi yapılamamış bir dönem. 12 Eylül askeri darbesine doğru adım adım götürülen bir Türkiye.

Çapa kampüsü içindeki Psikiyatri binasında sığıntı olarak yaşayan bizim nöroloji kürsüsüne yeni bir bina yapma projesi gündemdeydi. Oslo Üniversitesi’nde çalıştığım yıllarda beraber olduğumuz Ankara Siyasal’dan Prof. Bilsay Kuruç’un Devlet Planlama Teşkilatı başkanlığına atanmasıyla birlikte bina projemiz gerçeklik kazandı. 1980’de tam donanımlı nöroradyoloji laboratuvarlarıyla birlikte binamız tamamlandı. Laboratuvarlarımız her türlü incelemenin yapılabildiği, Avrupa’nın en iyilerinden biri düzeyindeydi.

1978-1980 döneminde Genel Sekreter olarak göreve başladığım İstanbul Tabip Odası en aktif meslek örgütlerinden biri ve doğal olarak hedef tahtasıydı. 1980 baharında yine nöroradyoloji çalışmak üzere 4 ay için Paris’e gittim. Türkiye’deki gerilim ortamından biraz uzaklaşmak ve mesleki çalışmalara yoğunlaşmak iyi geliyordu. Ne yazık ki bu da uzun sürmedi. 12 Eylül darbesini, Dr.Reha Tolun’la birlikte Brüksel’de yapılan Uluslararası Nöroloji Kongresi’ne gittiğimde öğrendim. Yabancı meslektaşlar bizi teselli ediyorlardı.

Ne kadar yakından izlerseniz izleyin, böyle durumlarda uzaktan ne olup bittiğini kavramak kolay olmuyor. Bütün örgütler gibi tabip odasının da kapatıldığını, kapısının mühürlendiğini öğreniyordum. Avrupa’da yaşayan arkadaşlar dönme konusunda acele etmememi, gelişmeleri beklememi öneriyorlardı. Her şey bu kez askeri rejimin çok daha kalıcı yapısal değişikliklere hazırlandığını gösteriyordu. Eylül sonuna doğru döndüm.

Aynı yıl profesörlüğe yükseltilmem için gerekli olan aşamalar tamamlanmış, jüri olumlu kararını vermiş ve sıra kadroya atanma işlemine gelmişti. O dönemde bu işlem bütün öğretim üyelerinin katıldığı “Fakülte Profesörler Kurulu”nda oylama ile yapılırdı. Tabii solcular için bu oylamada çoğu zaman bilimsel yeterlilikten çok siyasi tutumlar belirleyici olurdu. Aydınlar Ocağı’nın bizim fakültedeki temsilcileri benim için akıl almaz bir kampanya başlatmışlardı. Hastane içinde kızıl bayrak taşıdığım, öğrencilere enternasyonal marşını okuttuğum, “gizli

gizli” Rusça konuştuğum gibi ipe sapa gelmez söylentiler çıkarılmıştı. Buna karşın oylama iki oy farkla olumlu sonuçlanmıştı. O zamanki dekanımız Prof Dr. Cemalettin Önen sonucu bildirdi ve beni kutladı. Ancak ertesi gün bir grup öğretim üyesinin oylamaya itiraz etmesi üzerine fakültede bir ilk gerçekleştirilecek, bir hafta sonra yeniden oylama yapılacak ve bu sefer birkaç ay farkla kadro ataması reddedilecekti. Bu olayı izleyen birkaç ay içinde Edip Hoca, Coşkun Özdemir’in bana aktardığına göre “ben olacakları gördüm” diyerek, daha altmışına varmadan emekli olacaktı.

Zaten üniversiteler artık adım adım yarı askerî kurumlar haline gelmeye başlamıştı. 1982 anayasası ve YÖK derken, 1983’te üniversitelerden solcu ve demokrat öğretim üyeleri temizliği başladı. Sarı bir zarf içinde “1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu uyarınca bir daha kamu hizmetinde çalıştırılmamak üzere görevinize son verilmiştir...” mealinde, çoğu zaman rektör yardımcılarının imzasını taşıyan bir yazı ev adreslerine gönderilir ve iş bitirilirdi. Benimki de fazla gecikmedi. Çapa’dan Metin Özek ve ben, Cerrahpaşa’dan Günseli Koptagel ve Üstün Korugan isabet aldık. Böylece öteki fakültelerden ve üniversitelerden atılanlarla birlikte yaklaşık 100 öğretim üyesi ilk adımda “1402’lik” olduk. Bilindiği gibi daha sonra çeşitli kamu hizmetlerinden yüzlerce kişi aynı kervana katıldı. Sıkıyönetim kalktıktan sonra idari mahkemelerde açtığımız davalar yıllarca sürdü ve ancak 1990’larda görevlerimize dönebildik. Bu dönemde birçok öğretim üyesi arkadaş yurtdışına gitti. Açılan davalar ve çıkış yasağı nedeniyle ben 1990’a kadar yurtdışına çıkamadım.

O dönemdeki üniversitelerin 12 Eylül askeri rejimi karşısındaki tavrı henüz ayrıntılı olarak ele alınmış değil. 1402 uygulaması ve YÖK düzenini protesto ederek istifa eden ya da her şeye karşın üniversiteleri terk etmemeyi tercih eden az sayıdaki demokrat öğretim üyesi dışında kalan büyük çoğunluk araziye uyma konusunda elinden geleni yaptı. Üniversite yöneticileri bu yolda en gayretlileri oldu. Akademik kurumlarda askeri disiplin, kışkıları aratmayacak titizlikle uygulandı. İstanbul Üniversitesi ve fakültelerimiz en uyumlu örnekler arasına girdi. Fakültemizin bilimsel dergisinde yayınlanmak üzere ilk provası basılmış makalem, nöroloji ders kitabında yazdığım bölüm alalecele çıkarıldı. Herkese açık bilimsel toplantılara katılmam bile engellendi.

Bugün geriye dönüp baktığımda, geçen 50 yıl içinde defalarca kesintiye uğramasına karşın iyi kötü ayakta kalan bu özüllü demokrasimizin bile, üzerinde titremeye değer bir nimet olduğunu ama bu demokrasinin bu haliyle bizi daha ileriye taşıyamayacağını berrak olarak görüyorum.

Kendini bütün bu sorunlardan soyutlayarak saf bilimle uğraşan meslektaşlarıma saygı duyuyorum. Ama bu konfor uğruna baskılara boyun eğen, gerçekleri görmezlikten gelen, en saygıdeğer gerekçelerle de olsa antidemokratik, baskıcı ve adaletsiz iktidarlara payanda olmayı içine sindirenleri hoş göremiyorum. Hekimlik gibi bir mesleğe başka ilgileri, sorumlulukları sığdırmak zordur ama tüketim çılgınlığı içinde doğayı ve birbirini boğazlayan insan soyunu zehirli tohumlardan arındırma, barışçı, eşitlikçi, katılımcı, adaletli yeni bir yaşam modeli tasarlama ve inşa etme işi hekim katkısı olmadan gerçekleştirilemez diyorum.